

AJKA ELŐVÁROSI MODEL

ÖCS

Általános bemutatás

Öcs község Veszprém megyében, a Kab-hegy délnyugati lábánál, az Ajka – Veszprém út mellett elterülő kis község. A Balaton kiemelt üdülőkörzet háttér-települései közé tartozik. A Dörögdi-medence nyugati kapuja, egykor utak kereszteződésében épült. Kristályvölgy legdélebbi települése. A falu területe korai történelmi időkben is lakott volt. Őskori, római, kelta, avar- és honfoglalás kori emlékek a település

környezetében több helyen felszínre kerültek. A falut egyetlen nemesek lakták, többször elnéptelenedett, de mindig újjáépítették. Későbbi időkben az Ichy és a Nemes Eöcsy családnevekből alakult ki a falu neve. A falu egy völgykatlanban épült, elszórt házakból alakult ki, girbe-görbe utcái egy központi térről a három templomhoz vezetnek. Az 1700-as években négy felekezet állított templomot itt. 1756-ban készült el a késő barokk katolikus templom, 1799-ben fejezték be az evangélikus templomot, a XVIII. sz. elejék készült a református templom és a zsinagóga. Három templom ma is áll, az egykori zsinagóga ma lakóház. A templomok esetében csökkenő látogatottság figyelhető meg, legnagyobb létszámú a katolikus egyház. 1940-től már csak 500-an éltek, később még kevesebben. Az iparosítás, a környékbeli bányászat adta immár a megélhetést, az emberek elköltöztek munkahelyük után.

Látnivalók, nevezetességek

A község központjában található a Helytörténeti Gyűjtemény (Falugyűjtemény), amely a település múltjának emlékeit őrzi. A gyűjteményben megtalálhatók régi bútorok, háztartási eszközök, dísz tárgyak (anyagedény, bádogkanna, fateknő, hurkatöltő, kredenc, régi mosdótál, fejsze). A gyűjtemény eszmei értékét növeli, hogy a megtekinthető tárgyakat a falu aprajánagyja gyűjtötte össze az elmúlt évek során. A község központjában tekinthető meg a Hősök emlékműve, amelyet az I. és II. világháború hősi halottainak tiszteletére állított az utókor. Az Ajkát Pulával összekötő és a falut északról elkerülő út mellett terül el a Régi temető és az izraelita temető. Szintén itt, a közút mellett van a Millenniumi Emlékmű a Hét vezér kopjafákkal. Az 1992-ben átadott, újjáépített Faluházban nemcsak az önkormányzat található, itt tartják a helyi rendezvényeket is és itt van a könyvtár is. Udvarán a 2008-ban elkészült Falukemence hívja a községi rendezvények alkalmával a lakosokat és idelátogatókat. A településen megtekinthető még a kőfejtő, ami korábban a Művészetek Völgye rendezvénysorozat egyik állomása volt, a Fesztivál idején nagyszabású zenei koncerteket rendeztek a kitűnő akusztikájú, egykori bánya területén. Itt található egy többfunkciós sportpálya és futballpálya is. A bekerített helyszín kiválóan alkalmas közösségi rendezvényekre, koncertek tartására. Településen található a Nagy-tó, amely magán tulajdonban van. A mellette található füves terület, árnyas fák alkalmasak a pihenésre, sétára, kikapcsolódásra.

Demográfia

Kis lélekszámú településről van szó. 1990-től már a népesség számának csökkenése figyelhető meg. Összességében magasabb a településen élő nők száma. Ez főleg a 65 év feletti korcsoportnál mutatkozik. A fiatalok tanulmányaik befejezése után nem nagyon térnek vissza a településre.

	0-14 év közötti lakosság	15-17 év közötti lakosság	18-59 év közötti lakosság	60-64 év közötti lakosság	65 év feletti lakosság
Nők	8%	3 %	52 %	8%	29 %
Férfiak	11 %	3 %	65 %	9 %	12 %

Öcs község öregedési indexe évről évre nő. 2011-ben 215% volt, mely nagyon magas. Jóval az országos átlag felett van. Az öregedő tendencia mellett a lakosságszám is folyamatosan csökkent az elmúlt években.

	2012	2013	2014
Lakosságszám változása	215	216	202

A település veszít vonzerejéből, az elvándorlások száma nagyobb, mint az odavándorlásoké. A lakosságszám csökkenését befolyásolja a természetes szaporodás csökkenése és a halálozások számának növekedése is az elvándorlások mellett. A településen élők száma és ezzel együtt a gyermekek száma is folyamatosan csökken 2008 óta. A 0-14 éves gyermekek nemek szerinti megoszlásában a fiúk száma a magasabb. Ez a tendencia figyelhető meg országosan is. A nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma 45 fő, ez az összlakosság 20,9%-a. Több a nyugdíjas nő, mint férfi. Mind a nyugdíjban, mind a nyugdíjszerű ellátásban részesülő férfiak és nők esetében csökkenés figyelhető meg.

Gazdaság, foglalkoztatás

Az 1800-as években laktak a legtöbben a településen, a lélekszám akkor megközelítőleg 1000 fő volt. Akkoriban a lakosoknak a természeti környezet megélhetést nyújtott. A XX. század közepétől az iparosítás, a környékbeli bányászat adta a megélhetés lehetőségét, a lakosság közel fele munkahelye közelébe költözött. Jelenleg a mezőgazdasági tevékenységet őstermelők végzik a községben: földművelés, állattenyésztés. A kereskedelmi üzletek száma 1, mezőgazdasággal 2 fő őstermelő foglalkozik, az állattartással foglalkozó vállalkozások száma 2. Az állattartással foglalkozók közül az egyik őstermelő, családi vállalkozás keretében szarvasmarha tenyésztéssel foglalkoznak, a másik pedig az IMÁR Bt., Öcsön is van telephelyük, juhtenyésztéssel foglalkoznak. Emellett Öcs Község önkormányzatánál 1 fő közfoglalkoztatott dolgozik.

A település gazdasági helyzetét alapvetően befolyásoló körülmények: népességszám csökkenő tendenciája, helyi vállalkozások és őstermelők kis száma.

Az állami szektorban foglalkoztatott munkavállalók száma: 1 falugondnok. A községben működő foglalkoztatási program 2008-2014 között nem volt. Helyi foglalkoztatási programokra lenne szükség a településen. Az aktív korú lakosságnak csak elenyésző része helyezkedik el a helyi munkaerőpiacon. Az aktív korú lakosság nagy része, közelítőleg 21 fő a közeli Ajka városban (Bakonyi ErőműZrt., PayerIndustries Hungary Kft., Posta, Poppe + Potthoff Hungária Kft., Ajkai Timföld Kft., Ajkai Elektronikai Gyártó és Szolgáltató Kft., Polus-Coop Zrt. stb.) talál munkalehetőséget, mely ipari szempontból fejlett város. Munkahely a településen nem megoldott. Fiatalok foglalkoztatását megkönnyítő programok a településen nincsenek. Helyi foglalkoztatási program a közmunka. A fiatalok foglalkoztatását megkönnyítő programokat az Ajka Térségi Foglalkoztatási Partnerség szervezi, amely együttműködési hálózatot alakított ki és működtet a helyi szereplők aktív közreműködésével. A Veszprém Megyei Kormányhivatal Ajkai Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltségén is bárki számára elérhetőek a képzési programok.

Infrastruktúra

A község közműellátottsága nem teljesen kiépített, a kiépített utak nagy része felújításra szorul. Az ivóvízhálózat, a telefonhálózat kiépített, vezetékes földgázhálózat nincs kiépítve. A szennyvízcsatorna hálózat 2012-2013 évben épült ki. Szennyvíztisztító telep nem működik. Az egészséges ivóvízellátás teljes mértékben megoldott. A villamos energia ellátottság 100%-os. A hírközlő hálózat kiépített, a különböző mobilhálózatok is évek óta működnek. Nincs kerékpárút a településen kiépítve.

Térségi, társulási kapcsolódás

2013. július 1. napjától az Ajkai Járás 5 települése, Ajka, Halimba, Öcs, Szóc, Úrkút megalakították a Térségi Családsegítő és Gyermejkölési Társulást. A Társulás 2016. évtől házi segítségnyújtási feladatokat lát el.

Öcs a Bakony-Balaton TDM érintettségi területén helyezkedik el. A Nonprofit Turisztikai Kft. térségi marketing és turizmus fejlesztési feladatokat lát el.

Öcs Község Önkormányzata tagja az Éltető Balaton-felvidékért Egyesületnek, amely 2008-ban alakult 59 település összefogásával. Az egyesület fő célja a közösségek, a közösségi gondolkodás erősítése, a gazdasági fejlődés támogatása, a helyi termékek, szolgáltatások valamint a turisztikai kínálat minőségi fejlesztése és népszerűsítése.

Oktatás

A településen általános iskolai, középfokú, szakiskolai, szakközépiskolai és gimnáziumi felnőttoktatás nem működik. Öcs községben 2016 évben az óvodába járó gyermekek száma 3 fő, az általános iskolába járóké 11 fő, akik a padragi óvodába és iskolába járnak. Középfokú iskolások, száma 7 fő. A középfokú iskolások az Ajkai Szakképző Iskolába és a Szent-Györgyi Albert Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégiumba járnak. A főiskolai, egyetemi hallgatók száma 2 fő. Szombathelyen illetve Budapesten folytatják tanulmányaikat.

Közlekedés

A településhez képest a legközelebbi centrum Ajka városa, melyet autóval kb. 20 perc alatt, autóbusszal 30 perc alatt lehet elérni. Az autóbusz közlekedés nem mondható jónak, az autóbuszjáratok száma munkanapokon 9. A megyeszékhely Veszprém, mely autóval 40 perc, autóbusszal 1 óra alatt érhető el, az autóbuszjáratok száma munkanapokon 4. (több járat közlekedik, legtöbbször Nagyvázsonyi, vagy Pulai átszállással). A fővárosba közvetlenül közlekedő járat nincs. Öcs település vasútállomással és vonatközlekedéssel nem rendelkezik.

Egészségügy

A háziorvosi teendőket a padragi háziorvos látja el. Heti egy alkalommal rendel Öcsön 2 órában. Ellátja a település lakosságát, beleértve a gyermekorvosi rendelést is. A háziorvos fontos tevékenysége a prevenció és a felvilágosító munka. Az orvosi ellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás társulás formájában történik hét Ajka környéki település összefogásával, ajkai székhellyel. A fogorvosi alapellátás Ajka városi rendelőben szerződéses megállapodással biztosított. A védőnői ellátást egy fő védőnő alkalmazásával oldják meg, aki egyben Ajka-Padragkút és Öcs védőnője is. A tanácsadás a padragi tanácsadóban történik, ott végzi az évenkénti kötelezően előírt „státusz” vizsgálatokat is. A padragi óvodában rendszeresen végez tisztasági vizsgálatot, egészségnevelést tart a szülőknek, gyermekeknek. A községben szakellátást nyújtó intézmény nem található, viszont az ajkai Magyar Imre Kórház nemcsak városi, hanem megyei szinten is a legjelentősebb szakellátást nyújtó intézmény. A legközelebbi mentőállomás Nagyvázsonyban található. Gyógyszertári ellátás helyben nem megoldott, a falugondnok gondoskodik a gyógyszerek kiváltásáról, az érintettekhez történő eljuttatásáról. A Veszprém Megyei Tüdőgyógyintézet által a tüdőszűrő vizsgálat mobil állomáson keresztül biztosított a község lakossága számára. A községben a fentiekén túl prevenciós és szűrőprogram 2008-2012 között nem valósult meg.

Sport

A sportprogramok célja a közösség összefogása, egészségesebb életmód, szabadidős tevékenységek népszerűsítése. A településen a rendszeres, szervezett, sportprogramok száma igen kevés. A helyi általános iskolások számára az oktatási intézmény a kötelező testnevelési foglalkozásokon kívül sokféle sport szakkört és versenylehetőséget biztosít a környező települések tehetséggondozó sportegyesületei közreműködésével. A fiatalok és felnőttek számára szervezett sportprogramok nincsenek. A sportolni, mozogni vágyóknak sportprogram hiányában lehetőségük van kerékpáros- és gyalogos túrákon való részvételre, emellett a község futball pályája bárki előtt nyitva áll. Az önkormányzat, a helyi civil szervezetek és önkéntesek összefogásával a község környékén túraútvonalak és pihenőhelyek valósultak meg.

Szociális ellátások

A településen az ajkai székhellyel működő Ajkai Család- és Gyermejjóléti Központ családgyógyozója biztosítja a családsegítést és a gyermekjóléti szolgáltatást. A házi segítségnyújtás igénybevételenek a lehetősége biztosított, de e szolgáltatást a településen senki sem veszi igénybe. A szociális étkeztetést az önkormányzat biztosítja a szomszéd községben

található étterem közreműködésével. Az étkeztetést azért Taliándörögdről és nem Halimbáról oldja meg az Önkormányzat, mivel Taliándörögd 5 km-re Halimba pedig 13 km távolságra van. Az étkeztetést a tavalyi évben átlagosan 3 fő vette igénybe. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás Öcsön nem működik. Nappali ellátásban senki sem részesül, a nappali ellátás a községben nem megoldott.

A községben 2009. április 1. napjától működik falugondnoki szolgáltatás. A falugondnoki, illetve a tanyagondnoki szolgáltatás célja az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése. A falugondnoki szolgáltatást a községben egy fő kinevezett falugondnok végzi el az erre a célra biztosított gépjárművel. A falugondnoki szolgáltatás alapfeladatai: közreműködik az étkeztetésben, a házi segítségnyújtásban, a közösségi és szociális információk szolgáltatásában. Emellett biztosítja az egészségügyi ellátásokhoz való hozzájutást, a gyógyszerkiváltást, a gyógyászati segédeszközökhöz való hozzájutást. A falugondnoki szolgálat másik alapvető feladata az óvodáskorú gyermekek szállítása az oktatási intézménybe. Az általános iskoláskorú gyermekek autóbusszal járnak a padragi iskolába. Korábban az önkormányzat, jelenleg a KLIK biztosítja számukra az autóbusz bérletet. Kiegészítő feladatnak minősülnek a lakossági szolgáltatások: közösségi, művelődési, sport- és szabadidős tevékenységek szervezése, segítése, egyéni hivatalos ügyek intézésének segítése, lakossági igények továbbítása, az önkormányzati információk közvetítése a lakosság részére, a falugondnoki szolgálat működtetésével kapcsolatos teendők ellátása. A községben a falugondnoki szolgáltatás igénybevétele térítésmentes.

Közösségi élet színterei, fórumai

Öcs Község Önkormányzata fenntartásában működő Faluház ad otthont a község kulturális életét szervező Művelődési Háznak. Itt kapott helyet a könyvtár, mely az Eötvös Károly Megyei Könyvtár által létrehozott Könyvtári Szolgáltató Rendszerhez csatlakozva, az Ajkai Városi Könyvtár segítségével látja el a község lakosságát. Lehetőség van helyben olvasásra, könyv- és folyóirat kölcsönzésre, számítógép használatra, fénymásolásra, internetezésre. A rendelkezésre álló adatok szerint 2015. évben a beiratkozott olvasók száma 50 fő, látogatók száma 552 fő, kölcsönzések száma 225 db, a kölcsönzött dokumentumok száma 1184 db volt. Ezen kívül a helyi civil szervezetek és klubok is itt tartják rendezvényeiket. A nagyterem alkalmas rendezvények lebonyolítására, színi és egyéb előadások vetélkedők tartására. A Művelődési Ház tölti be az oktatási intézmények hiánya miatti közösségi tér szerepét is. Több olyan jellegű rendezvényeknek ad otthont, amely máshol oktatási intézményben folyik (farsang, Nőnap bál, Gyermeknap, Falunap, Mikulást-est, Idősek Napja).

Helyi adatgyűjtés alapján a településről rendszeresen 2 fő jár az ajkai uszodába és 1 fő színházba. A könyvtár jóvoltából a tavalyi évben egy alkalommal vehettek részt az iskoláskorú gyermekek mozi látogatáson.

Civil szervezetek

Családosok Klubja: Fiatalabb korosztályból álló csoport, a fiatal korosztály igényeire épülő programokat szervez, illetve részt vesz azok lebonyolításában. Rendszeresen közreműködnek a közösségi rendezvényeken pl. Gyermeknap, farsang, Falunap. A gyermekek részére fürdést, kirándulást, ügyességi vetélkedők stb. szerveznek.

Zöldszivárvány Asszonykórus: A 11 tagból álló civil szervezet minden évben aktívan részt vesz az önkormányzat rendezvényein (Pünkösddőlés az öcsi hegyben, Hősök Ünnepe). Új dalokkal, versekkel színesítik a programokat. Próbáikat szombatonként tartják a Faluház könyvtárában.

Nyugdíjas Klub: Az idős, ám felettebb aktív tagokból álló csoport igyekszik az idős korosztály igényeire épülő programokat, rendezvényeket megvalósítani a közösségben. Az egyedülálló nyugdíjasok számára a klub a közösségi – társadalmi életet jelenti, amely nemcsak a kellemes kikapcsolódást szolgálja, hanem az őket érintő problémák megbeszélésének terepét is.

Öcs Község Polgárőr Egyesület: A 15 főből álló Egyesület célja a közbiztonság erősítése együttműködve a rendvédelmi szervekkel. Tagjai önkéntesek, rendszeresen tartanak járőröző szolgálatot. Kiemelt figyelmet fordítanak az egyedül élő idős emberek védelmére.

Az önkormányzat és a civil szervezetek partnersége, együttműködése jellemző a településen. Ezen szervezetek folyamatosan együttműködnek programok, pályázatok megvalósításában, rendezvények szervezésében. Öcs Község Önkormányzata minden évben támogatja a civil szervezetek működését.

Pályázatok

Az önkormányzat kis költségvetése miatt nehéz helyzetben van a pályázatok benyújtása kapcsán, hiszen ezeknek a pályázati programoknak a megvalósításához sok esetben önerő szükséges. Emiatt leginkább olyan pályázatokat tud az önkormányzat benyújtani, amelyhez nem szükséges önerő.

Az elmúlt 5 évben 2 uniós pályázatban vett részt a település sikeresen. Ezeknek köszönhetően elkészült a szennyvíz beruházás valamint új falugondnoki gépjármű beszerzésére került sor.

2015. évben az önkormányzat az Ajkai Járás településeivel közösen valósította meg az ÁROP-1.A.3-2014-2014-0060 azonosítójú, „Együtt az esélyegyenlőségért az Ajkai Járásban” elnevezésű pályázatot, amelynek keretében elkészült a járás Esélyteremtési programterve. Ebben projektjavaslatok kerültek kidolgozásra szociális, bűnmegelőzési, foglalkoztatási témákban.

Ugyancsak a tavalyi évben egy Belügyminisztériumi támogatásnak köszönhetően az orvosi rendelő vizesblokkját, valamint a faluház tetőszigetelését sikerült megoldani. A támogatásból lehetőség nyílt az orvosi rendelőn és a faluházon nyílászáró cserére valamint belterületi árkok karbantartására.

Problémák

- kevés a fiatal
- magas az öregedési index, sok az idős, fogy a lakosság
- nincs a településen munkahely
- nincs oktatási intézmény
- a munkába járás a hétvégén nem megoldott a rossz közlekedés miatt
- nincs az önkormányzatnak építkezésre alkalmas telke
- utak állapota nem megfelelő, felújításra szorulnak, nincs kerékpárút
- prevenció, szűrőprogramok hiánya
- helyi foglalkoztatási program hiánya
- szabadidős programok hiánya

Javasolt beavatkozási pontok

- munkahelyteremtés, közfoglalkoztatás, képzés megszerzéséhez segítségnyújtás
- képzési programok indítása
- idős korosztály foglalkoztatásba való bevonása
- járdák, utak javítása, kerékpárút építése
- szabadidős programok szervezése, sportélet ösztönzése
- önkormányzati telkek kialakítása
- egészséges életmód lehetőségének biztosítása, prevenció

Önkormányzat elképzelései, tervei

- vízelvezető árkok, önkormányzati utak felújítása
- önkormányzati intézmények felújítása
- ravatalozó tetőszigetelése
- temető kerítésének cseréje
- játszótér kerítésének felújítása
- Faluház fűtőkorszerűsítése (napelemes megoldás)

Fejlesztési lehetőségek:

- Térségi egészségfejlesztési iroda kialakítása, melynek feladata sportrendezvények, egészségfejlesztési programok biztosítása, életmód tanácsadás, egészségmegőrző szűrések lebonyolítása.
- Térségi sportrendezvények szervezése, települések kapcsolatát erősítő „térségi” csapatok megszervezése.
- Idősek számára informatikai képzések biztosítása Ajkán, mivel az érdeklődők száma Öcsön alacsony. Ajkával együtt azonban lehetséges a megfelelő létszám biztosítása.
- Közös pályázatok benyújtása, turisztikai, intézmény felújítási, közös rendezvény szervezése céllal.

- Szociális szövetkezet létrehozása. (Olyan közös érdekeltségű tevékenység létrehozása, amely biztonságos megélhetést, jó minőségi, egyéni, családi és közösségi életformát tesz elérhetővé tagjai számára)
- Értékkör programban történő részvétel (Helyi értékek feltárása, szakmai segítséggel, fiatalok bevonásával)
- Önkéntesség alapjainak megteremtése, kapcsolatok kialakítása önkénteseket fogadó, önkéntes munkát szervező szervezetekkel
- Ajka Járás Esélyteremtő Programtervben meghatározott operatív programok térségi megvalósítása
- Közös, kerékpárút fejlesztését célzó pályázat benyújtása